

Obec:	Pověřené město:	Městská památková rezervace nebo zóna:
Most – ÚAPP, v.v.i.	Most	- - -
Objekt:	Rejstříkové číslo:	
Archeologické výzkumy – kontrola zpracování za rok 2015	Sb. Materiál	
Dohlídku provedl:	Dne:	
PhDr. Petr Novák, CSc.	8. 12. 2015	
Rozsah kontrolovaných prací podle příslušného rozhodnutí:		
Kontrola technického a odborného zpracování archeologických výzkumů ve smyslu Rozhodnutí o poskytnutí institucionální podpory dlouhodobého koncepčního rozvoje veřejné výzkumné instituce ÚAPP, v.v.i. v letech 2015 – 2019 (za rok 2015)		

Kontrola je zaměřena na odbornou stránku plnění hlavních úkolů instituce za rok 2015 při využívání prostředků poskytovaných podle „Rozhodnutí o poskytování institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace“, č. j. 80/2015 KÚÚK – 1/KP/2015 ze dne 5. ledna 2015, vydaného v souladu s usnesením Zastupitelstva Ústeckého kraje ze dne 25. 6. 2014 č. 192/17Z/2014. Na základě předložené dokumentace k jednotlivým záchranným výzkumům se kontroluje především výpovědní hodnota a průvodní dokumentace nálezových zpráv. Dále se sleduje dlouhodobý trend v aplikaci moderních technologií, ediční činnost organizace, publikace výsledků výzkumu a ostatní aspekty ve smyslu dlouhodobého koncepčního rozvoje instituce.

Technické a softwarové vybavení zakoupené v minulých letech se promítá do celkově vyšší úrovně zpracování nalezeného materiálu a průvodní terénní dokumentace. Širší veřejnost má vlastně poprvé možnost setkat se s výsledky těchto technických zázraků v nové publikaci: I. Lehkého a M. Sýkory (eds), Pyšná sídla mocných – hrady a tvrze na Mostecku, Most 2014. Jedná se o novou techniku, která umožňuje na základě speciálního snímkování 3D modelaci terénních situací s mimořádnou přesností. Při průzkumech ohrožených oblastí je tak možné s předstihem prostudovat nezvyklé útvary v krajině na mapách. Následný vlastní terénní průzkum ověřuje přímo na místě, zda jsou skutečně z map zjištěné anomálie, dokladem činnosti minulých generací nebo pouze hříčky přírody. Takový postup výrazně šetří práci kvalifikovaných pracovníků a zvyšuje produktivitu práce při průzkumu zdánlivě sterilního terénu. Moderní technika pomáhá především při studiu podkladů na plánovaných rozsáhlých a liniových stavbách. Vedlejším produktem je možnost 3D digitálních kresebných rekonstrukcí jen částečně zachovaných objektů.

V tomto roce postihla ÚAPP, v.v.i. v Mostě citelná ztráta úmrtím Drahomíra Kouckého, který patřil k nejlepším odborníkům na bylanskou kulturu starší doby železné v Čechách. Výsledky jeho práce jsou ještě patrné ve výkazech odborných publikací a článků za léta 2014 – 2015. Podařilo se mu v poslední době spolu s pražskými kolegy nově kompletně publikovat dosud známé bylanské hroby z pohledu moderní vědy a přehodnotit postavení jednotlivých uzavřených nálezových celků v rámci starší doby železné. Je to o to větší ztráta, že nebude jednoduché nahradit tak zkušeného a pracovitého odborníka.

Nejrozsáhlejší výzkum, a s ním spojená obsáhlá nálezová zpráva, proběhl v roce 2010 - 2013 na předpolí Dolu Nástup – Tušimice v katastru obce Březno u Chomutova. Předložená nálezová zpráva je za rok 2012 (určitý časový odstup mezi výzkumem a zpracováním nálezové zprávy je daný laboratorním ošetřením nálezů – rekonstrukcí nádob a technickým

zpracováním geodetických podkladů a dokumentace). Zpráva popisuje nálezy a okolnosti nálezů z více jak padesáti objektů z mladší doby kamenné (kultura s lineární keramikou), z mladší doby bronzové (kultura knovízská), rozhraní mezi starší a mladší dobou železnou a nálezy z období středověku. Zvláštní pozornost si zaslouží nález typologicky velmi vzácného bronzového nože z mladší doby bronzové (štítarská kultura).

Další rozsáhlý záchranný výzkum proběhl v návaznosti na předchozí sezóny v katastru obce Libkovic, okr. Most. Postupně je zde odkrývaný rozsáhlý sídelní areál z mladší doby kamenné (kultura s lineární keramikou). Předložená nálezová zpráva popisuje osmdesát devět prozkoumaných objektů, popisy nálezů a obsahuje průvodní geodetické podklady.

Několik let se rovněž věnuje pozornost areálu zámku v Děčíně. Záchranné výzkumy a dohled jsou zde spojené s postupnou rekonstrukcí objektu. Ve výkopech byl v celé délce sledovaný profil a relikty starší zástavby od 13. stol. po novověké zásahy. Nálezová zpráva popisuje situaci při rekonstrukci inženýrských sítí na hlavním nádvoří v roce 2015.

Drobnější záchranné výzkumy probíhaly v závislosti na stavebních aktivitách. Většinou se jedná o výzkumy z roku 2014, ale nálezovou zprávou mohou být uzavřené i zcela malé záchranné výzkumy několika objektů z roku 2015. V tomto směru je zpracování nálezové zprávy závislé na rozsahu průvodní terénní dokumentace a náročnosti laboratorního ošetření objevených předmětů jako i rekonstrukci keramiky. Nadále přetrvává zcela neúnosný stav při základním ošetření a konzervaci kovů.

Při rekonstrukci plynovodu v obci Podsedice, okr. Litoměřice byla zachycená část sídliště z pozdní doby kamenné. Rekonstrukce Löschnerova náměstí v Kadani narušila pozůstatky středověké zástavby a novověkých zásahů, provázené nálezy keramiky a drobných předmětů. V souvislosti s investičními akcemi města Kadaň proběhlo několik drobných výzkumů na rekonstruovaných stavbách. Opět zde bylo doloženo středověké osídlení. Při rekonstrukci kanalizace v Sokolovské ulici v Kadani se našly pozůstatky středověké kovárny z 13. stol., doložené zbytky původní výhně. Ke stržení profilu došlo na vodním díle Fláje. Bylo tak možné dokumentovat skladbu sídlištních vrstev od mladší doby kamenné po novověk. Dokladem jednotlivých fází osídlení je drobný střepový materiál zjištěných období. Rekonstrukce kanalizace na náměstí v Postoloprtech, okr. Louny přinesla doklady o rozsáhlém požáru ve městě. Přesněji datovat propálenou vrstvu v podélném profilu výkopu bude možné až po detailním studiu písemných pramenů. Podle dosavadních nálezů došlo k požáru v průběhu středověku. Požár snad mohl souviset s pleněním města husity. Při zemních pracích v katastru zaniklé obce Hořany, okr. Most bylo doloženo osídlení z mladší a pozdní doby kamenné a sídlištní objekty z mladší doby železné (latén – keltské osídlení v posledních stoletích př. n. l.). V Dřemčicích, okr. Litoměřice se při opravě plynovodu našla polozemnice z doby stěhování národů a dvě přesněji určené lidské kostry. Příprava na novou zástavbu v lokalitě Nový Holoubkov, kde by měla vyrůst nová městská čtvrť Lovosic, si vyžádala plošný odkryv. Na odkryté ploše zůstaly zachované pozůstatky sídliště ze starší doby bronzové (kultura únětická) a menší pohřebiště se šestnácti hroby z klasické fáze zmíněné kultury s drobnými bronzovými šperky. Ve výkopu pro základy dvojdomku v Trmicích, okr. Ústí nad Labem se nacházely pozůstatky sídlištních objektů z mladší doby kamenné a z mladší doby železné (latén). Při rekonstrukci inženýrských sítí na Mírovém náměstí v Litoměřicích obsahovaly odhalené profily doklady o osídlení města z 12. stol. Současně s popsányými záchrannými výzkumy v terénních podmínkách je pro přípravu odborného zpracování nálezů nezbytné studium literatury a písemných pramenů. Zejména archivní výzkum musí být součástí zpracování pokladů ke zkoumaným husitským hradům Lityš, Kalich a Panna. Rozsáhlý výzkum v archivech vyžaduje i připravovaná studie, která by měla objasnit počátky města Litvínova. V předchozím výčtu nejsou zahrnuty výjezdy na dozory s negativním výsledkem, a těch bývá většina. Takováto terénní aktivita nenechává

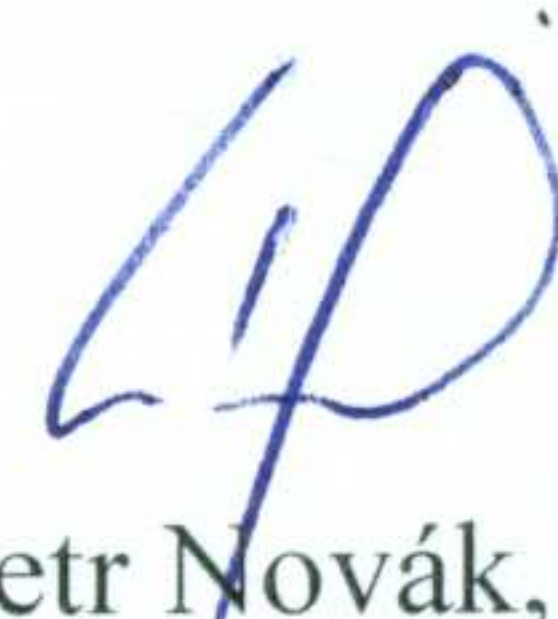
odborným pracovníkům příliš volného prostoru ke studiu nezbytnému při odborném zpracování pro potřeby publikací a jsou nuceni teoreticky pracovat v době osobního volna.

Tradičně má instituce problémy v ediční práci. Je to stav vyvolaný již zmíněným nasazením v terénu a nedocenením pracnosti při přípravě rukopisu pro tisk. Oproti plánu zde dochází ke skluzu. Již zmíněná publikace o hradech na Mostecku měla vyjít už v roce 2014, ale technické problémy znamenaly několikaměsíční posun. Podobná je situace s publikacemi plánovanými na rok 2015. U slovanského pohřebiště z 10. - 11. stol. z Mlékojed, okr. Litoměřice nebyl doceněn čas potřebný na antropologické posudky a technickou přípravu publikace. Podobně se u husitských hradů nedocenil objem písemných pramenů a rovněž technická příprava. Na publikaci hromadného nálezů bronzů z Líšťan, okr. Louny nebyl stanovený přesný termín, protože nebyl známý termín dokončení externí analýzy kovů.

Dokumentace nálezových situací a jednoduché pořízení fotodokumentace klade stále větší nároky na zálohování dat. Bylo proto nutné doplnit úložiště o další diskovou kapacitu. Na obnovu výpočetní techniky směřoval nákup dvou nových notebooků pro odborné pracovníky. Elektronika tohoto typu velmi rychle stárne a musí tak probíhat periodická obměna inventáře. Velkým problémem je vhodné uložení konzervovaných předmětů, tak aby nedocházelo k další degradaci. V keramické laboratoři po rekonstrukci nádob zůstává na stole nerekonstruovatelný střeptový materiál, ke kterému se po dokumentaci vrací jen specialisté při řešení teoretických otázek. Oba zmíněné problémy by mohlo vyřešit zakoupení vakuovacího přístroje. Vhodně konzervovaný předmět by ve vakuovém balení neměl podléhat dalším nežádoucím změnám. Pro zjednodušení manipulace se střeptovým materiálem v depozitářích je kompaktní vakuové balení jistě vhodnějším prostředkem jak současné balení do papírových sáčků. Zmíněné řešení není zatím dlouhodobě vyzkoušeno, výsledky bude ověřovat až mnohaletá praxe. Jedná se o technickou novinku v oblasti archeologie, která v případě kladných výsledků výrazně ovlivní práci při zpracování a deponování nálezů.

Vyústěním a vrcholem vědecké práce specialistů jsou publikace studií a nálezů. Tato oblast se sleduje vždy v rámci evidence za minulý rok. Je to dané skutečností, že odborné časopisy a sborníky vycházejí téměř vždy v následujícím roce. Za rok 2014 tak pracovníci ÚAPP publikovali dvacet studií a článků rozličného zaměření. Značná část prací se věnuje zpracování podkladů k projektu ArcheoMontan, zaměřeném na odborné posouzení plánovaného zápisu území a některých objektů Krušných hor na listinu světového kulturního dědictví UNESCO jako Montanregion Erzgebirge/Krušnohoří. Jedná se o objekty a území spojené s historickou těžbou nerostů v Krušných horách. Příkladem může být rozbor hmotných památek k počátkům dnes již neexistujícího města Přísečnice. Z publikovaných výzkumů, které byly v minulých letech zakončeny nálezovou zprávou stojí za pozornost pohřebiště ze starší doby železné (bylanská kultura) z areálu továrny Aoyama v Lovosicích. Velmi zajímavá lokalita z doby římského císařství se našla u Nezabylic, okr. Chomutov. Studie popisuje žárové pohřebiště s množstvím cenných předmětů z 2. – 3. stol. Teoretické vědecké práce se věnují dějinám sklárství na našem území a bylanské kultuře starší doby železné. Značná pozornost se v poslední době věnuje dějinám a významu hradů v dějinách severozápadních Čech. Postupně by měly být prozkoumané všechny hrady a tvrze s archivní rešerší.

Na základě provedeného rozboru lze celkově konstatovat, že pracovní aktivity Ústavu archeologické památkové péče, v.v.i. v Mostě probíhaly v souladu s plánem hlavních úloh na rok 2015 a plně odpovídají dlouhodobému záměru koncepčního rozvoje organizace v letech 2015 – 2019. Doporučuji pouze volit v plánování ediční činnosti reálné termíny.

V Lounech 20. prosince 2015

PhDr. Petr Novák, CSc.